

KAUPAN LIITTO

Kestävän liiketoiminnan johtamisen työkalu

Näihin tarkistuslistoihin on koottu konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka edistää kestäväää liiketoimintaa kaupan arjessa. Eri teemoista on tunnistettu kaupalle viisi tärkeintä: **henkilöstö, asiakkaat, talous, yhteiskunta ja ympäristö.**

Kutakin tarkistuslistaa voi hyödyntää myös erillisenä, itsenäisenä johtamisen työkaluna. Työkalu on suunnattu erityisesti kaupan alan pk-yrityksille, mutta sitä voi hyödyntää kaikki yritykset koosta riippumatta.

Tarkistuslistojen avulla yritys hahmottaa kestävään liiketoiminnan monimuotoisen kokonaisuuden ja saa konkreettisia toimenpide-ehdotuksia ja mittareita yrityksen liiketoiminnan kehityksen seurantaan. Tarkistuslistojen lisäksi työkalu pitää sisällään viestintäpaketin (Kerro vastuullisuustyöstä - vinkkejä viestintään), jossa käydään läpi, kuinka yritys voi viestiä tekemistään toimenpiteistä sidosryhmilleen.

Tämän paketin tarkoitus on ennen kaikkea tarjota ideoita ja inspiroida alkuun vastuullisuustyössä.

KUINKA ALKUUN?

- 1. Nykytilan arviointi.** Tunnista, miltä osin asiat ovat hallinnassa ja missä on kehitystarpeita. Määritä tärkeimmät sidosryhmät, niiden odotukset ja odotuksien täyttyminen. Arvioi, miten yrityksesi on tekemissään toimenpiteissä onnistunut keskeisillä osa-alueilla.
- 2. Tavoitteiden asettaminen.** Lähtökohtana tavoitteiden asettamiselle on yrityksen arvot. Kaikilla osa-alueilla ei

tarvitse olla yhtä kunnianhimoinen. Rima tulee asettaa sen mukaan, mikä on olennaista liiketoiminnan ja sidosryhmien kannalta. Lainsäädännön vaatimukset asettavat minimitason. Pitkän tähtäimen tavoitteisiin kannattaa edetä välitavoitteiden kautta.

- 3. Toteuttaminen.** Tavoitteiden määrittelyn jälkeen ryhdy suunnittelemaan ja toteuttamaan toimenpiteitä, joilla tavoitteet saavutetaan. Tarkistuslistoista löydät esimerkkejä siitä, mitä voit tehdä.

- 4. Seuranta ja raportointi.** Seuraa asettamienne tavoitteiden toteutumista. Tarkistuslistoista löydät mittarit seurannan avuksi. Kerro ja raportoi tehdyistä toimenpiteistä. Ohjeita viestintään löydät viestintäpaketista.
- 5. Parantaminen.** Sidosryhmien odotukset ja hyvät käytännöt muuttuvat ajan myötä. Tästä johtuen kestävään liiketoiminnan johtaminen vaatii systemaattista seurantaa, yhteistyötä yrityksen sisällä ja jatkuvaa aktiivisuutta.

NÄIN KÄYTÄT TARKISTUSLISTOJA

Listojen on tarkoitus toimia **inspiraationa** vastuullisuus-työn aloittamisessa ja eteenpäin viemisessä. Jokaisen yrityksen ei ole tarkoitus ottaa kaikkia näissä tarkistuslistoissa esiteltäviä toimenpiteitä käyttöönsä tai juuri esite-tyssä muodossa, vaan **saada ideoita siitä, mitä kaikkea voi tehdä**. Listat eivät myöskään ole kaiken kattavat, vaan enemmän avuksi ajatusten herättelyyn. Ne pitävät sisällään myös joitain lainsäädännöstä tulevia vaatimuksia muistutuksena. Listoista on nostettu esiin muutamia kohtia, joista voi aloittaa, ja jotka hoitamalla on jo hyvässä vauhdissa vastuullisuudessa.

Tarkistuslistoissa esitetyjä toimenpide-ehdotuksia ja mittareita saa vapaasti muokata vastaamaan paremmin oman yrityksen tarpeita. Kaikki yritykset ovat omanlaisiaan niin kokonsa, myymiensä tuotteiden kuin sijaintinsakin suhteen. Kestävässä liiketoiminnassa voi edetä niin pitkälle kuin haluaa.

Useimpiin tarkistuslistojen teemasarakkeista on lisätty YK:n kestävän kehityksen 17:sta päätavoitteesta ne, jotka koskevat kyseistä teemaa. Näin suurempi kuva tulee huomioiduksi. Agenda 2030 -tavoitteista lisätietoa lopussa.

TARKISTUSLISTOJEN SARAKKEET

1. Teema: linkitys kestävän kehityksen tavoitteisiin esitettyinä päätavoitteiden symbolein
2. Tavoite: mihin suurempaan tavoitteeseen toimenpiteet tähtäävät
3. Toimenpiteet: konkreettiset teot, joilla tavoite voidaan saavuttaa
4. Mittarit: mahdolliset mittarit, joilla toimenpiteitä voidaan mitata ja kehitystä seurata
5. Aikataulu: aikataulu toimenpiteille (yritys määrittelee)
6. Vastuu: vastuuhenkilöiden määrittely (yritys määrittelee)

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Teema	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuu
<p>Hyvä hallinnointi ja vastuullinen liiketoiminta</p> 	<p>Luoda periaatteet toiminnalle</p>	<p>Mieltikää yrityksenne periaatteet ja kirjatkaa ne ylös</p> <p>Sitouttakaa koko henkilöstö toimimaan periaatteiden mukaisesti (perehdytys ja jatkuva koulutus)</p>	<p>Tehty / ei tehty</p> <p>Koulutusten lkm</p>		

YK:n Kestävän kehityksen päätavoitteet

HENKILÖSTÖ

Teema	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuu
Oikeudenmukaisuus 	Alan lainsäädännön tunteminen ja noudattaminen	Hyvä, oikeudenmukainen johtaminen	Työtyytyväisyys		
		Tunne ja noudata tes:siä ja lakeja			
		Tarjota esimiehille työläinsäädäntö- ja tes-koulutusta	Koulutuksiin osallistuneiden lkm		
Työterveys ja työhyvinvointi 	Työterveyden parantaminen	Tarjota henkilökunnalle työkykyä ja terveyttä edistävät työterveyspalvelut	Tehty / ei tehty		
		Seuraa sairauspoissaoloja ja puutu systemaattisesti ajoissa	Sairauspoissaolojen lkm		
		Terveyspohjainen arviointi työhön liittyvistä riskeistä ja stressitekijöistä			
		Ammattitautien ja työhön liittyvien sairauksien ehkäisy ja valvonta			
		Tarjota mahdollisuus työn mukauttamiseen tarvittaessa (kevennetty/korvaava työ 100 % sairauspoissaolon sijasta)			
		Pidä ergonomiaohejeita ja -oppaita saatavilla	Tehty / ei tehty		
		Järjestä säännölliset ergonomiatarkastukset ja -koulutusta	Mittaukset / vuosi		
	Työturvallisuuden parantaminen	Seuraa tapaturmia ja läheltä piti -tilanteita. Ota tavoitteeksi nolla tapaturmaa	Tapaturmien lkm		
		Tunnista tapaturmariskit ja ehkäise ne (esim. viiltohaavat voidaan välttää käyttämällä turvaveistä)	Tapaturmariskien lkm		
		Merkitse poistumistiet selkeästi	Tehty / ei tehty		
		Hanki tarvittavat ensiapuvälineet (esim. ensiapupakkaus ja sammukspeitto) ja opasta henkilökuntaa niiden käytössä	Ensiapuvälineiden lkm		
		Järjestä henkilökunnalle ensiapukoulutusta	Koulutuksen käyneiden lkm		
		Hanki defibrillaattori ja järjestä henkilökunnalle käyttökoulutus. Parantaa myös asiakkaiden turvallisuutta.	Tehty / ei tehty		
		Tarjota kaikki työssä tarvittavat ja työturvallisuutta edistävät välineet ja vaatteet	Tehty / ei tehty		
	Työntekijöiden viihtyvyyden lisääminen	Tuo hedelmiä tarjolle taukotilaan	Tehty / ei tehty		
		Tarjota työntekijöille liikunta- ja kulttuuriseteleitä	€ / hlö		
		Kannusta liikkumaan, mahdollista yhteiset liikuntahetket	Osallistujien lkm		
Järjestä henkilöstölle yhteistä tekemistä (esim. liikuntaa tai retkiä)					
Tarjota henkilökunnalle mahdollisuus tehdä vapaaehtoistyötä työajalla. Sopikaa pelisäännöt etukäteen.		Tehdyt tunnit / kk			
Työtyytyväisyyden parantaminen	Seuraa työtyytyväisyyttä ja sen kehitystä kyselyillä	Kyselyiden lkm, vastaus%			
Joustava työnteko 	Työelämän tasapaino	Noudata kaupan TES:iä - älä solmi nollatuntisopimuksia	Nollatuntisopimusten lkm		
		Kuuntele työntekijöiden toiveita työaikojen suhteen (tarjota osa-aikatyötä/ lisätunteja niitä haluaville, anna mahdollisuus tulla kuulluksi ilta-, yö- ja viikonlopputoihin liittyen)			
		Tunne kumppanisi, mikäli käytät vuokratyövoimaa			
Palkkiot ja työsuhte-edut 	Läpinäkyvä palkkaus	Kerro avoimesti palkkauksen kriteerit	Tehty / ei tehty		
		Vaatimustaso läpinäkyvä			
	Tasapuoliset työsuhte-edut ja kannustimet	Tarjota henkilöstöryhmälle tasapuoliset etuudet (eli henkilöille, jotka tekevät samanlaista työtä samanlaisella koulutuksella ja työhistorialla)	Tehty / ei tehty		
		Tarjota henkilöstölle työsuhdematkalippuja	€ / hlö		
	Tarjota henkilökunnalle mahdollisuus lounasetuun / neuvottele sopimushinta lähiravintolaan	Lounasedun suuruus			

Tasapuolinen kohtelu ja syrjinnän kieltö 	Syrjinnän estäminen	Kaikkien samanlainen kohtelu samanlaisissa tilanteissa			
		Nollatoleranssi kaikkea syrjintää kohtaan	Syrjintätapausten lkm		
	Tasa-arvosuunnitelma	Laadi tasa-arvosuunnitelma ja tavoitteet (eettiset periaatteet, esim. kaikkien kunnioittaminen ja arvostaminen, tasapuolinen kohtelu, jne.)	Tehty / ei tehty		
	Tasa-arvoinen ja läpinäkyvä rekrytointiprosessi	Julkaise rekrytointikriteerit	Tehty / ei tehty		
		Noudata syrjimättömyyttä rekrytoinnissa (mm. älä kysy työhaastattelussa perhesuhteista tai -suunnitelmista)	Rikkomusten lkm		
Tasapuoliset ylennykset	Tarjota kaikille tasapuolinen mahdollisuus etenemiseen	Esim. naisten osuus johdossa, hallinnossa			
Monimuotoisuus	Näe henkilöstön monimuotoisuus mahdollisuutena ja työllistä erilaisia ihmisiä				
Häirintä ja kiusaaminen 	Yhteisten pelisääntöjen luominen	Luo pelisäännöt ja toimintaohjeet häirinnän ja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi	Tehty / ei tehty		
	Seksuaalisen häirinnän estäminen	Nollatoleranssi kaikkea henkilökuntaan ja asiakkaisiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää kohtaan	Häirintätapausten lkm		
	Kiusaamisen estäminen	Nollatoleranssi kaikkea henkilökuntaan ja asiakkaisiin kohdistuvaa kiusaamista kohtaan	Kiusaamistapausten lkm		
	Ilmoituskanavan luominen	Luo kanava, jonne voi kertoa syrjinnän, häirinnän ja kiusaamisen kokemuksista anonyymisti	Tehty / ei tehty		
Oppiminen ja kehittyminen 	Perehdyttäminen	Perehdytä uudet työntekijät ja pidempään poissaolleet työkäytänteisiin ja -välineisiin	Perehdytyksen saaneiden lkm		
		Jatkuva perehdyttäminen	Perehdytysten lkm		
	Tekninen koulutus	Järjestä koulutusta uusien menetelmien käytöstä	Koulutuksen saaneiden lkm		
		Tarjota koulutusta uusien välineiden ja ammattityökalujen käytöstä	Koulutuksen saaneiden lkm		
		Järjestä turvallisuuskoulutuksia (esim. toiminta onnettomuustilanteessa)	Koulutuksen saaneiden lkm		
		Järjestä tietosuojakoulutuksia	Koulutuksen saaneiden lkm		
		Tarjota työssä tarvittavat koulutukset, esim. hygieniapassi, turvallisuuskortit	Koulutuksen saaneiden lkm		
		Tue henkilökunnan omaehtoista oppimista (esim. vapaa-ajalla käytävät kielikurssit)	Tuen määrä / työntekijä		
	Työnkierto	Tarjota halukkaille mahdollisuus työnkiertoon	Toteutuneet tehtävien vaihdokset, halukkaiden lkm		
	Ammattitaidon kehittäminen	Tarjota esimiehille johtamis- ja esimieskoulutusta ja kaikille ammattitaitoa ylläpitävää ja kehittävää koulutusta	Koulutuksen saaneiden lkm		
Kehityskeskustelut	Käy kerran vuodessa jokaisen työntekijän kanssa läpi menneen kauden työsuoritus ja asettakaa tavoitteet tulevalle kaudelle	Kehityskeskusteluihin osallistuneiden %-osuus			
Urakehitys	Tunnista kehityksen esteet ja pura ne	Kehitysesteiden lkm			

ASIAKKAAT

Teema	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuu	
Tuotteet ja palvelut 	Vastuullinen toimitusketju	Selvitä toimittajilta, mistä tuotteet tulevat	Tehty / ei tehty			
		Tee kaikkien tavarantoimittajien kanssa kirjallinen sopimus, johon kirjaat vastuullisen toiminnan periaatteet	Tehty / ei tehty			
		Kerro asiakkaille, mistä tuotteet ovat peräisin (voit esim. avata toimitusketjua nettisivuillanne)	Tehty / ei tehty			
	Tuoteturvallisuus		Varmista, että tuotteet eivät sisällä kiellettyjä kemikaaleja	Tehty / ei tehty		
			Tarjota kuluttajalle tietoa, mikäli tuote sisältää erityistä huolta aiheuttavia aineita (SVCH-aineet)	Tehty / ei tehty		
			Nimeä kemikaali- ja tuoteturvallisuudesta vastaava henkilö	Tehty / ei tehty		
			Laadi omavalvontasuunnitelma	Tehty / ei tehty		
	Vastuullisten tuotteiden tarjoaminen kuluttajille		Ota valikoimaan vastuullisesti tuotettuja tuotteita ja anna niille hyvä näkyvyys kaupassa	Vastuullisesti tuotettujen tuotteiden lkm		
			Varmista tuotantoeläinten hyvinvointi eläinperäisten tuotteiden osalta (mm. turkikset, untuva, nahka), esim. ulkopuolisten auditointien avulla	Eläinsuojelurikkomusten lkm tuotantoketjussa		
	Vastuulliset pakkaukset ja tuotemerkinnyt		Suosi vähän pakattuja tuotteita	Pakkausjätteen määrä		
			Suosi kierrätysmateriaalista valmistettuja pakkauksia	Kierrätysmateriaalien %-osuus		
			Varmista, että tuotemerkinnyt ovat selkeät ja paikkansapitävät	Tehty / ei tehty		
	Laadunhallinta		Luo asiakaspalautejärjestelmä tai reklamaatiokanava	Tehty / ei tehty		
	Virhevastuun tunteminen		Ole tietoinen kulutushyödykkeiden virhevastuujaoista (vrt. takuu)			
	Lisäpalveluiden tarjoaminen kaupan yhteydessä		Anna asiakkaille lisätietoa tuotteiden hoidosta ja korjauksesta (esim. pesuohjeet)			
Tarjota myymälässä vapaaehtoisia kierrätyspalveluita, kuten vaatekeräys			Vapaaehtoisten palveluiden lkm			
Tarjota korjauspalveluita			Tehty / ei tehty			
Mainonta ja markkinointi 	Eettinen markkinointi	Varmista, että mainos on tunnistettavissa mainokseksi				
		Noudata tasa-arvoa ja monimuotoisuutta edistävää mainontaa	Tehty / ei tehty			
		Noudata erityistä harkintaa lasten käytössä mainonnassa sekä lapsiin kohdistuvassa markkinoinnissa				
		Tunne alennusmyynteihin ja tarjouksiin liittyvät ohjeistukset ja noudata niitä				

Hinnoittelu	Reilu ja läpinäkyvä hinnoittelu	Varmista, että hinta on selkeästi ja oikein esillä (mm. alennettu hinta tuotteessa itsessään)	Tehty / ei tehty		
		Selitä kysyttäessä, mistä hinta muodostuu			
Asiakassuhteen hallinta	Asiakastyytyväisyys	Seuraa asiakastyytyvää kyselyillä	Vastausten lkm		
	Tietosuoja	Noudata EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita. Näitä ovat käsittelyn lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, täsmällisyys, säilytyksen rajoittaminen, eheys ja luottamuksellisuus sekä osoitusvelvollisuus.	Tehty / ei tehty		
		Informoi rekisteröityä henkilötietojen käsittelystä ja tämän oikeuksista. Varmista että rekisteröidyllä on mahdollisuus käyttää oikeuksiaan.	Tehty / ei tehty		
		Varmista henkilötietojen käsittelyn turvallisuus	Tehty / ei tehty		
		Tee tarvittaessa tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi ja nimeä tietosuojavastaava	Tehty / ei tehty		
		Selvitä soveltuuko sähköisen viestinnän tietosuojasääntely yrityksesi toimintaan ja mitä vaatimuksia se asettaa	Tehty / ei tehty		
Esteettömyys ja syrjimättömyys 	Syrjimättömyys	Nollatoleranssi kaikelle syrjinnälle (mm. sukupuoli, ikä, alkuperä, uskonto, vakaumus, terveydentila, vammaisuus)	Syrjintätapausten lkm		
	Esteettömyys	Varmista, että liiketilat ovat esteettömät (vammat, vanhuksat, muut erityisryhmät)	Tehty / ei tehty		
		Varmista, että digitaaliset palvelut ovat esteettömät (huomioi mm. sokeat, selkeä kieli)	Tehty / ei tehty		
		Tee yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa	Tehty / ei tehty		

TALOUS

Teema	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuu
Hyvä hallinnointi ja vastuullinen liiketoiminta 	Periaatteiden luominen toiminnalle	Miетikää yrityksenne periaatteet ja kirjatkaa ne ylös*	Tehty / ei tehty		
		Sitouttaa koko henkilöstö toimimaan periaatteiden mukaisesti (perehdytys ja jatkuva koulutus)	Koulutusten lkm		
Verojalanjälki 	Avoimuuden lisääminen	Julkaise yrityksenne verojalanjälki vuosittain. (Verojalanjälki on raportointimenetelmä, jonka avulla kuvataan yrityksen toiminnasta yhteiskunnalle kertyviä veroja ja veronluonteisia maksuja.)	Tehty / ei tehty		
Korruptio ja lahjonta 	Lahjonnan ehkäiseminen	Määrittele lahjonnan rajat yrityksessänne (esim. lahjan tai lounaan arvo)	Tehty / ei tehty		
		Nollatoleranssi kaikkeen lahjontaan	Lahjonta- ja korruptiotapausten lkm		
		Nollatoleranssi kaikkeen kiristykseen	Kiristystapausten lkm		
Raportointi	Yhteiskuntavastuusta raportointi	Laadi yrityksenne yhteiskuntavastuuraportti (käytä tarvittaessa apuna alkuun pääsemisessä ulkopuolista konsulttia)	Tehty / ei tehty		

* Eettinen ohjeisto eli Code of Conduct on yrityksen itselleen laatima dokumentti hyvän liiketavan periaatteista. Se ohjaa koko henkilöstön toimintaa ja on parhaimmillaan yhdessä laadittuna.

YHTEISKUNTA

Teema	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuu
Eettinen toimintaohje 	Eettisten ohjeiden laatiminen ja henkilöstön sitouttaminen niihin	Laatikaa yrityksellenne eettiset toimintaohjeet	Tehty / ei tehty		
		Kouluta ja sitouta henkilökunta toimimaan eettisten toimintaohjeiden mukaisesti	Koulutusten lkm		
Ihmisoikeudet 	Kaikille yhtäläiset ihmisoikeudet	Ole tietoinen ihmisoikeuksiin liittyvästä ohjeistuksesta ja toimi niiden mukaisesti (mm. YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia ohjaavat periaatteet, YK:n Global Compact -aloite, työjärjestö ILO:n julistus, OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille)	Ihmisoikeusrikkomusten lkm		
		Tunnista riskialueet ja -tuotteet. Mieti toimintamalli, mikäli ihmisoikeusrikkomuksia ilmenee	Tehty / ei tehty		
	Henkilöstön osaamisen lisääminen ihmisoikeuskysymyksissä	Järjestä koulutusta ihmisoikeuksiin liittyen (käytä tarvittaessa ulkopuolista koulutajaa)	Koulutusten lkm, osallistujien %-osuus		
		Tee yhteistyötä ammattiliittojen ja muiden kansalaisjärjestöjen kanssa	Tehty / ei tehty		
Lapsi- ja pakkotyövoima 	Lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistaminen	Tunne tuotantoketjut ja kieltäydy käyttämästä lapsi- tai pakkotyövoimalla tuotettuja tuotteita	Rikkomusten lkm		
		Tunnista riskialueet ja -tuotteet. Mieti toimintamalli, mikäli lapsi- tai pakkotyövoiman käyttöä ilmenee	Tehty / ei tehty		
Työllistäminen 	Nuorten työllistäminen	Työllistä nuoria esim. kesätöihin	Työllistettyjen lkm		
		Ota koululaisia TET-harjoitteluun ja anna heille myönteinen kuva kaupasta työpaikana	TET-harjoittelijoiden lkm		
	Yhteistyö oppilaitosten kanssa	Tarjoa harjoittelupaikkoja	Harjoittelijoiden lkm		
	Vaikeasti työllistyvien työllistäminen	Työllistä vaikeasti työllistyviä ja vajaatyökykyisiä esim. osa-aikaisesti	Työllistettyjen lkm		
Paikallinen tuotanto 	Paikallishankintojen määrän lisääminen, kuljetusmatkojen lyhentäminen	Ota paikallisten tuottajien tuotteita myyntiin ilman tuottajilta veloittavia lisämaksuja	Paikallisten tuotteiden lkm		
		Nosta paikallisia suunnittelijoita ja brändejä esiin (esim. pop up-myymlät, viestintä)			
	Paikallisuuden lisääminen käytettävissä palveluissa	Käytä paikallisia palveluntarjoajia, esim. siivouspalvelut	Paikallisten palveluntarjoajien %-osuus		
Lahjoitukset, sponsorointi, hyväntekeväisyyskampanjat 	Paikallisten ja valtakunnallisten yhteisöjen tukeminen	Osallistu erilaisiin valtakunnallisiin hyväntekeväisyyskampanjoihin (esim. Nälkäpäivä, Hyvä joulumieli, Roosa nauha, SPR-viikko)	Kampanjoiden lkm		
		Valitse mahdolliset lahjoituksen saajat ja sponsoritavat yhteisöt siten, että toiminnalla on jokin yhteys teihin	Tehty / ei tehty		
		Myös ei-rahallinen tukeminen, kuten yrityksen tuotteen tai palvelun tarjoaminen organisaatioille tai tapahtumille, joita yritys haluaa tukea			
	Kansainvälisten yhteisöjen tukeminen	Osallistu kansainvälisiin kehitysyhteistyöhankkeisiin	Kehitysyhteistyöhankkeiden lkm		

YMPÄRISTÖ

Teema	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuu
Energia 	Lähtötilanteen selvittäminen	Kartoita tämänhetkinen tilanne (kokonaisenergiankulutus [sähkö, lämpö, jäähdytys] eri toimipisteissä, suurimmat yksittäiset pistelähteet, uusiutuvien/uusiutumattomien polttoaineiden osuus)	MWh, uusiutuvien %-osuus)		
	Energiankulutuksen pienentäminen	Seuraa energiankulutusta	MWh		
		Aseta tavoitteet energian tehokkaalle käytölle	MWh		
		Opasta ja motivoi henkilöstöä energian tehokkaaseen käyttöön	Koulutusten lkm, ohjeet tehty / ei tehty		
		Korjaa epäkunnossa olevat laitteet	Epäkunnossa olevien laitteiden lkm		
		Tee suunnitelma, kuinka vaihdat paljon kuluttavat laitteet energiatehokkaisiin (mm. led-lamput)	Tehty / ei tehty		
		Asenna liiketunnistimet valaisimiin	Liiketunnistimien lkm		
	Uusiutuvilla energiamuodoilla tuotetun energian määrän lisääminen	Alenna sisälämpötilaa	°C		
		Asenna lämpöpumppu	Tehty / ei tehty		
		Vaihda sähkö uusiutuvaan	Uusiutuvan energian %-osuus kulutuksesta		
Energiatehokkuussopimukseen liittyminen	Asenna aurinkopaneeleja	Aurinkopaneelien lkm			
Vesi 	Lähtötilanteen selvittäminen	Kartoita tämänhetkinen tilanne (kokonaisvedenkulutus eri toimipisteissä, suurimmat yksittäiset pistelähteet)	m ³		
	Vedenkulutuksen vähentäminen	Seuraa vedenkulutusta	m³		
		Aseta tavoitteet veden tehokkaalle käytölle	Tehty / ei tehty		
		Korjaa epäkunnossa olevat laitteet	Epäkunnossa olevien laitteiden lkm		
		Opasta ja motivoi henkilöstöä vedenkulutuksen minimointiin	Koulutusten lkm, ohjeet tehty / ei tehty		
Tee suunnitelma, kuinka vaihdat paljon kuluttavat laitteet vähemmän kuluttaviin	Tehty / ei tehty				
Jätteet 	Lähtötilanteen selvittäminen	Tee jäteinventaarior eli selvitä mitä jätteitä tuotate ja kuinka paljon (esim. seka-, bio-, energia-, lasi-, metalli-, muovi-, ongelma-, paperi-, kartonki-, SER-jäte)	Jätteiden määrä tai jäteastoiden tyhjennysväli		
	Jätteiden syntymisen vähentäminen	Tee jättesuunnitelma (suunnitelma jätteiden synnyn ehkäisemiseksi ja kierrätyksen tehostamiseksi)	Tehty / ei tehty		
		Opasta henkilöstöä jätteiden kierrätyksessä	Koulutusten lkm		
		Tee kierrätyksestä henkilökunnalle helppoa	Tehty / ei tehty		
		Minimoi hävikki (arvioi menekki ja osta tuotteita sen mukaan, myy alennuksella, lahjoita hyväntekeväisyyteen)	Hävikin määrä		
Vaihda kertakäyttöiset tuotteet uudelleenkäytettäviin mahdollisuuksien mukaan					

Kuljetus ja matkustus 	Tuotteiden ja palveluiden ympäristöystävällinen kuljettaminen	Optimoi logistiikka (reitit, kuljetetun tavarán määrä, autojen koko)	Km/kuljetetun tavarán määrä		
		Käytä vähäpäästöisiä kulkuneuvoja ja vaadi toimittajilta/alihankkijoilta samaa	CO ₂ -päästöt		
		Käytä uusiutuvia polttoaineita	Uusiutuvien polttoaineiden %-osuus		
	Henkilöstön matkoista aiheutuvien ympäristövaikutusten pienentäminen	Kannusta pyöräilemään tai kävelemään työmatkat, esim. järjestämällä mahdollisuus vaatteiden vaihtoon ja suihkuun	Tehty / ei tehty		
		Kannusta käyttämään julkisia liikennevälineitä, esim. tue bussilippujen ostoa			
		Käytä etänevottelua mahdollisuuksien mukaan	Etänevottelujen lkm		
	Kompensoi lentomatoista aiheutuvat päästöt	Kompensointiin käytetty raha			
Materiaalit 	Muovikassien kulutuksen vähentäminen	Tee sitoumus muovikassien kulutuksen vähentämiseksi	Tehty / ei tehty		
		Harkitse vaihtoehtoja mikromuovia sisältäville tuotteille			
	Uusiomateriaalien käytön lisääminen	Suosi uusiomateriaaleista tehtyjä pakkauksia ja tuotteita	Uusiomateriaalista valmistettujen pakkausten %-osuus		
	Kemikaalien turvallinen käyttö	Käytä ja ota valikoimiin tuotteita, joiden sisältämät kemikaalit aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa ympäristölle ja ovat kierrätettävyyden kannalta hyviä			
Biodiversiteetti 	Luonnon monimuotoisuuden suojele	Käytä vastuullisesti tuotettuja tuotteita omassa toiminnassa ja ota niitä valikoimiin. Tällaisia ovat mm. sertifioidut tuotteet kuten Joutsenmerkki, FSC, MSC, RSPO.	Vastuullisesti tuotettujen tuotteiden %-osuus		
		Kehitä ja ota käyttöön yrityksellenne sopivia keinoja edistää luonnon monimuotoisuutta (esim. viherkatot ja mehiläispesät katoilla)			
		Osallistu luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin paikallisesti ja globaalisti			

*Esimerkkejä tuotesertifikaateista:

Joutsenmerkki: Pohjoismaissa käytettävä virallinen ympäristömerkki

Kukkamerkki: Euroopan ympäristömerkki

FSC (Forest Stewardship Council): puutuotteiden sertifiointijärjestelmä

PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification): metsäsertifiointijärjestelmä

MSC (Marine Stewardship Council): pyydetyn kalan ympäristömerkki

ASC (Aquaculture Stewardship Council): kalan ympäristömerkki

RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil): kestävä palmuöljyn tuotanto

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINTAOHJELMA AGENDA2030

Kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals, SDG) eli Agenda2030-tavoitteet ovat jatkumo YK:n vuosituhattavoitteille. Tavoitteet hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa vuonna 2015 ja kehitysohjelma on voimassa vuoteen 2030 saakka. Pää tavoitteita on 17 ja niillä on yhteensä 169 alatavoitetta.

Tavoitteiden päämääränä on tehdä maailmasta parempi paikka meille kaikille. Se onnistuu huomioimalla sekä ihmiset, ympäristö että taloudelliset näkökulmat. Nämä tavoitteet ovat universaaleja ja koskevat kaikkia: valtioita, kuntia, yrityksiä ja yksilöitä. Kauppa voi omalla toiminnallaan edistää tavoitteiden toteutumista.

KESKEISIMMÄT KAUPPAA KOSKEVAT KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA

Kaupan ala työllistää Suomessa lähes 300 000 henkeä, ja on näin Suomen suurin toimiala työllisten määrällä mitattuna. Kauppa on elinkeinoelämän suurin toimiala myös bruttokansantuotteella mitattuna. Se muodostaa noin 10 % Suomen BKT:stä.

VASTUULLISTA KULUTTAMISTA

Miljoona suomalaista käy päivittäin kaupassa. Kauppa voi omilla valinnoillaan ohjata kuluttajaa kohti kestävämpiä ja vastuullisempia valintoja.

ILMASTOTEKOJA

Kaupan välittömät ympäristövaikutukset liittyvät pääosin kuljetuksiin ja niistä syntyviin päästöihin sekä kuljetuksissa ja kiinteistöissä käytetyn energian tuotannossa syntyviin päästöihin.

YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN PÄÄTAVOITTEET

1. EI KÖYHYTTÄ – Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta
2. EI NÄLKÄÄ – Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävä maataloutta
3. TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA – Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaikenikäisille
4. HYVÄ KOULUTUS – Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet
5. SUKUPUOLTEN TASA-ARVO – Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia
6. PUHDAS VESI JA SANITAATIO – Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille
7. EDULLISTA JA PUHDASTA ENERGIAA – Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille
8. IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA – Edistää kaikkia koskevaa kestävä talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja
9. KESTÄVÄÄ TEOLLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUURIA – Rakentaa kestävä infrastruktuuria sekä edistää kestävä teollisuutta ja innovaatioita
10. ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN – Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä
11. KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT – Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat
12. VASTUULLISTA KULUTTAMISTA – Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys
13. ILMASTOTEKOJA – Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan
14. VEDENALAINEN ELÄMÄ – Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävä käyttöä
15. MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ – Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävä käyttöä; edistää metsien kestävä käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtymisen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen
16. RAUHA JA OIKEUDENMUKAISUUS JA HYVÄ HALLINTO – Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla
17. YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS – Tukea vahvemmin kestävä kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta

Agenda2030-ohjelmasta lisätietoa suomeksi:
kestavakehitys.fi/agenda-2030

YRITYSTEN YHTEISKUNTAVASTUU ELI YRITYSVASTUU

Yritysvastuu on kestävä kehityksen periaatteiden ja päämäärien huomioimista ja toteuttamista yritystoiminnassa. Tämä tarkoittaa kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. Yhteiskuntavastuun noudattamisesta on muodostunut merkittävä yrityksen maineeseen ja kilpailukykyyn vaikuttava tekijä.

Yritysvastuu voidaan jakaa sosiaaliseen, taloudelliseen ja ympäristövastuuseen. Vastuulliseen yritystoimintaan kuuluu ihmisoikeuksien kunnioittaminen, ympäristövaikutusten arviointi, yrityksen toiminnan avoimuus ja valvonta sekä toiminnasta raportointi. Vastuullisuusperiaatteet tulee ulottaa yrityksen toiminnan lisäksi myös alihankintaketjuihin ja yhteistyökumppaneihin.

Yhteiskuntavastuun kolme ulottuvuutta

Sosiaaliseen vastuuseen kuuluvat oikeudenmukaiset ja ihmis-oikeuksia kunnioittavat toimintatavat, työelämän käytännöt ja työntekijöiden työolosuhteet. Lisäksi vastuu koskee kuluttajasioita kuten tuoteturvallisuutta ja markkinointia.

Taloudellinen vastuu pitää sisällään toiminnan liike-taloudellisesta kestävydestä huolehtimisen, korruption vastaisen toiminnan ja veronmaksun. Yrityksen tulee maksaa veroa ensisijaisesti siihen valtioon, jossa tulon muodos-

tava taloudellinen toiminta ja työ tapahtuvat. Veronmaksu valtiolle perustuu siihen, että yritykset käyttävät hyödyksi verovaroin tuotettuja yhteiskunnan palveluita ja rakenteita sekä valtion alueilla sijaitsevia luonnonvaroja.

Ympäristövastuuseen kuuluu yrityksen toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten huomioiminen, mittaaminen ja raportointi. Yrityksellä tulee olla selkeät tavoitteet ympäristökuormituksensa pienentämiseksi.

LISÄTIETOA

Työehtosopimukset: <https://kauppa.fi/palvelut-ja-tietopankki/tyosuhte-ja-tes/tyoehtosopimukset/>

Kauppan liitto: kauppa.fi
Elinkeinoelämän keskusliitto (EK): ek.fi
FIBS ry: fibsry.fi

Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet:

tem.fi/yhteiskuntavastuun-ohjeet-ja-periaatteet

- YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet
- YK:n Global Compact -aloite
- Kansainvälisen työjärjestön ILO:n kolmikantainen periaatejulistus, joka koskee monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa
- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille
- ISO 26000 -yhteiskuntavastuuopas
- Muita hyödyllisiä ohjeita, työkaluja ja linkkejä

Standardeja, suosituksia, sertifikaatteja

ISO 260000 Yhteiskuntavastuu

ISO 14001 Ympäristöjärjestelmä

Amfori BSCI (sosiaalinen vastuu)

LEED ja BREEAM (vihreät kiinteistöt)

WWF Green Office

Raportointi

TEM: Yritysvastuun raportoinnin ensiaskeleet

- tietopaketti pk-yrityksille: tem.fi/documents/1410877/2934378/Yritysvastuun+raportoinnin+ensiaskeleet%2C+tietopaketti+pk-yrityksille

Global Reporting Initiative (GRI): www.globalreporting.org

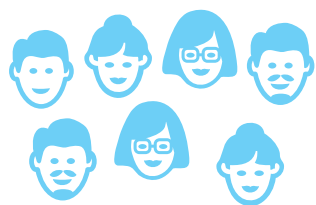
- GRI tarjoaa kansainvälisen yritysvastuun raportointiohjeiston, joka on laajasti käytössä myös suomalaisissa yrityksissä

UN Global Compact: www.unglobalcompact.org

- YK:n kymmenen vastuullisuusperiaatteen aloite

KAUPAN LIITTO PANOSTAA VASTUULLISUUTEEN

Kaupan liitto sitoutuu toiminnassaan vastuullisuuteen. Kaupan alalla tehdään paljon työtä vastuullisuuden eteen, ja liitto haluaa tehdä tämän työn entistä näkyvämmäksi yhdessä jäsenyritystensä kanssa. Se panostaa määrätietoisesti yritysvastuuseen liittyvän tiedon ja käytäntöjen jakamiseen sekä yhdessä oppimiseen.

**Työelämän
uudistaminen
vastuullisesti**

**Vastuulliset
vapaat markkinat**

**Elinvoimainen
elinympäristö**

**Yhdessä
enemmän**

Lue lisää kaupan vastuullisuudesta ja vastuullisuustyöstä: [Kauppa.fi](https://www.kauppa.fi)

KAUPAN LIITTO

Kaupan liitto ry
Eteläranta 10, PL 340
00130 Helsinki
Kauppa.fi

Työkalun ja viestintäpaketin on Kaupan liitolle laatinut Paula Tallinen 6/2018
ja päivittänyt 1/2020.